

VOLEYBOL SPORTINING O'YIN QOIDASI

Hakimov Dilshod Quqonovich

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti katta o'qituvchisi

Annotatsiya Mazkur maqolada voleybol sporti o'yinining rasmiy qoidalari, maydon tuzilishi, to'p bilan muomala, o'yinchilarning joylashuvi va o'yin taktikalari batafsil bayon etiladi. Shuningdek, hakamlik tamoyillari, xalqaro me'yorlar, raqobat tartibi hamda zamonaviy texnologiyalar vositasida qoida buzilishlarini aniqlash mexanizmlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: voleybol, o'yin qoidalari, hakamlik, texnik buzilish, maydon, set, blok, hujum, xizmat, libero, xalqaro federatsiya.

Аннотация В статье подробно описываются официальные правила игры в волейбол, структура площадки, ведение мяча, позиционирование игроков и тактика игры. Также рассматриваются принципы судейства, международные стандарты, процедуры соревнований и механизмы обнаружения нарушений правил с использованием современных технологий.

Ключевые слова: волейбол, правила игры, судейство, технический фол, площадка, сет, блок, атака, подача, либеро, международная федерация.

Annotation This article describes in detail the official rules of the game of volleyball, court structure, ball handling, player positioning, and game tactics. It also covers refereeing principles, international standards, competition procedures, and mechanisms for detecting rule violations using modern technology.

Keywords: volleyball, rules of the game, refereeing, technical foul, court, set, block, attack, service, libero, international federation.

Kirish

Voleybol – bu jamoaviy sport turi bo'lib, unda ikki jamoa to'pni tarmoq orqali raqib maydoniga oshirib tushirish orqali ochko to'plashga intiladi. Ushbu sport turi butun dunyoda ommalashgan bo'lib, xalqaro musobaqalarning ajralmas qismiga aylangan. O'yinning adolatli va to'g'ri kechishini ta'minlash uchun rasmiy qoidalar tizimi ishlab chiqilgan.

Maydon va uskunalar.

- Maydon o'lchami: 18x9 metr;
- Tarmoq balandligi: erkaklar uchun 2,43 m, ayollar uchun 2,24 m;
- Tarmoq ikki jamoa hududini ajratadi;
- Xizmat zonasi, hujum zonasi, himoya zonasi aniq belgilanadi[1].

O'yinchilarning joylashuvi va tarkibi:

- 1) Har bir jamoada 6 nafar asosiy o'yinchi;
- 2) Joylashuv: 3 nafar old chiziqda, 3 nafar orqa chiziqda;
- 3) Libero – himoyaga ixtisoslashgan o'yinchi (blok va hujumda ishtirok etmaydi).

O‘yinning boshlanishi va xizmat[2]:

- 1) O‘yin to‘p tashlash orqali boshlanadi;
- 2) Xizmat (servis) zonadan amalga oshiriladi;
- 3) To‘p raqib maydoniga tegsa yoki raqib uni ushlay olmasa – ochko hisoblanadi.

O‘yin davomida to‘p bilan muomala:

- 1) Jamoa faqat 3 ta zarba bilan to‘pni qaytarishi mumkin;
- 2) O‘yinchi ketma-ket ikki marta to‘pga tegmasligi kerak;
- 3) Blok zarbasi hisobga olinmaydi (zarba limiti uchun).

Hujum va blok qoidalar[3]:

- 1) Hujum faqat hujum zonasidan amalga oshiriladi;
- 2) Himoya chizig‘i orqasidan sakrab zarba berish orqa chiziq o‘yinchilari uchun cheklangan;
- 3) Blok: to‘p tarmoqdan oshayotganda uni to‘xtatish usuli;
- 4) Libero hujumda va blokda ishtirok etolmaydi.

Setlar va ochkolar tizimi[4]:

- 1) O‘yin 5 setgacha davom etadi;
- 2) Har bir set 25 ochkoga qadar, 2 ochkolik farq bo‘lishi sharti bilan;
- 3) Tay-brek seti (5-set) 15 ochkoga qadar o‘ynaladi.

Qoida buzilishi va hakamlik:

- 1) Oyoq chizig‘ini bosib xizmat qilish;
- 2) Tarmoqqa teginish;
- 3) Ketma-ket ikki zarba;
- 4) Rotatsiyani buzish;
- 5) Hakamlar: bosh hakam, yordamchi hakam, chiziq hakamlari, protokol yurituvchi.

Texnologik vositalar yordamida nazorat:

- 1) Video qaytariqlar;
- 2) Elektron skoring tizimi;
- 3) Statistik kuzatuv dasturlari;
- 4) VAR tizimiga o‘xshash texnik vositalar.

Xalqaro standartlar va FIVB talablari.

- 1) FIVB (Fédération Internationale de Volleyball) tomonidan belgilangan universal qoidalar;
- 2) Jahon chempionati, Olimpiya o‘yinlari, Liga musobaqalarida bir xil qoida qo‘llanadi;
- 3) Yilma-yil yangilanib boriluvchi rasmiy qoida to‘plamlari mavjud.

Xulosa.

Voleybol o‘yin qoidalar – sportchilarning xavfsizligi, adolatli raqobat, yuqori texnika va strategiyaga asoslangan sport muhiti uchun asosiy kafolatdir. Har bir o‘yinchi va murabbiy ushbu qoidalarni to‘liq bilishi, ular asosida harakat qilishi zarur. Texnologik yutuqlar esa voleybolni yanada aniq va adolatli sport turiga aylantirmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. FIVB Official Volleyball Rules 2023 – Xalqaro voleybol federatsiyasi tomonidan tasdiqlangan rasmiy o‘yin qoidalari to‘plami.
2. Murodov A. “Sport o‘yinlari nazariyasi”, Toshkent, 2020-yil.
3. Беляев А.В. Волейбол: теория и методика тренировки. – М.: ТБТ Дивизион, 2011.
4. Isroilov SH.X. Voleybol. // Olimpiya zaxiralari kollejlari talabalari uchun o‘quv qo‘llanma. – T.: Tasvir, 2008.
5. Асқоров, О., & Хусенова, М. (2025). Optik aloqa tizimlarida spektral zichlikni oshirishning yangi usullari. Объединяя студентов: международные исследования и сотрудничество между дисциплинами, 1(1), 241-244.
6. Asror o‘g‘li, A. O., & Imomnazar o‘g‘li, H. A. (2025). Optik aloqa tarmoqlari asosidagi abonent kirish tarmoqlarini tahlil qilish. Yangi o‘zbekiston, yangi tadqiqotlar jurnali, 2(9), 1255-1260.
7. Asror o‘g‘li, A. O., & Imomnazar o‘g‘li, H. A. (2025). Tolali optik aloqa tarmoqlarini sifat ko‘rsatkichlarini baholashda sun‘iy intellektni qo‘llash. Izlanuvchi, 1(6), 500-505.
8. Boymurotovna, X. N. Asror o‘g‘li, AO, & Rajabboyevna, ok (2025, march). Kompyuter va robotlar bilan o‘zaro aloqa orqali ijtimoiy psixologiyaning o‘zgarishi. In International Conference on Educational Discoveries and Humanities (pp. 63-70).
9. Sa’dullayev, A., & Asrorov, O. (2024). The essence of new pedagogical terms during the reforms implemented in the field of education." Science Shine" International scientific journal, 14(1).
10. Сунатов, Ж., Холмуратова, Р., Зикриллаева, Ф., & Алишерова, Г. (2025). Kompyuter lingvistikasida kompyuter leksikografiyasining ahamiyati. Объединяя студентов: международные исследования и сотрудничество между дисциплинами, 1(1), 269-271.
11. Сунатов, Д., Тошмуродова, С., Анварова, Э., & Зикриллаева, Ф. (2025). Madaniyatlararo muloqotning ahamiyati. Объединяя студентов: международные исследования и сотрудничество между дисциплинами, 1(1), 141-143.
12. Сунатов, Д., Хусенова, М., Санаева, М., & Зикриллаева, Ф. (2025). O‘zbek tilining xorijda o‘qitilishi. Объединяя студентов: международные исследования и сотрудничество между дисциплинами, 1(1), 139-141.
13. Сунатов, Д., Зикриллаева, Ф., Алишерова, Г., & Дустмуродова, М. (2025). Jahon adabiyotshunosligi rivoji. Объединяя студентов: международные исследования и сотрудничество между дисциплинами, 1(1), 124-126.
14. Сунатов, Д., Зикриллаева, Ф., Шерматов, Р., & Розимуродов, М. (2025). Amaliy tilshunoslik masalalari. Объединяя студентов: международные исследования и сотрудничество между дисциплинами, 1(1), 126-128.
15. Сунатов, Д., Зикриллаева, Ф., Сайдуллоева, М., & Нормаматова, Н. (2025). O‘zbek tilshunosligining nazariy masalalari. Объединяя студентов: международные исследования и сотрудничество между дисциплинами, 1(1), 121-123.

16. Djumanov, J. X., Zaynidinov, H. N., Egamberdiev, X. S., & Eshmuradov, D. E. (2020). Mathematical Modeling of the Processes Formations of Stocks in Low Water Period (on the example of the Kitab-Shahrisabz aquifer). International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering (IJITEE) ISSN, 2278-3075.
17. Akhralov, S. S., Yusupov, R. A., Egamberdiev, K., & Jumanov, J. J. (2020). Geoinformation technologies and methods of mathematical modeling in hydrogeological research. Intercarto. Intergis, 26, 240-252.
18. Suvonov, B. I. (2023). Information and communication systems for technological process management: a comprehensive review. Экономика и социум, (11 (114)-2), 440-443.
19. Abduqodirov, A. A., Yusupbekov, A. N., Suvonov, B. I., & Toshtemirov, R. T. (2022). Tabiiy gazni qayta ishlash jarayonining intellektuallashtirilgan boshqaruvida noaniq mantiq asosidagi modeldan foydalangan holda nazorat qilish. Инновационные подходы, проблемы, предложения и решения в науке и образовании, 1(1), 100-108.
20. Botirovich, X. S. Iskandar o 'g 'li, SB (2024). Perform addition and multiplication operations in excel. Golden brain, 2(16), 42-46.
21. Botirovich, X. S. Murodullo o 'g, JOT, & Iskandar o 'g 'li, SB (2024). Python dasturlash tilining kelib chiqishi. Modern education and development, 11(3), 120-126.
22. Egamberdiev, K. (2016). Eyes and lenses: A comparison and differences. Journal of Multimedia Information System, 3(2), 43-46.
23. Djumanov, J. X., Ishankhadjaev, O. A., Egamberdiev, X. S., Begimqulov, D. Q., & Jumanov, J. J. (2019, November). Development of a hydrogeological simulation model of geofiltration processes in regional aquifers of Fergana valley. In 2019 International Conference on Information Science and Communications Technologies (ICISCT) (pp. 1-5). IEEE.
24. Zohirov, K., Sattorov, M., Boyqobilov, S., Temirov, M., Ro'ziboyev, F., & Madatov, Q. (2025). Imo-ishora tilini tanib olish: usullar va modellar tahlili. Digital transformation and artificial intelligence, 3(3), 77-93.
25. Zohirov, K., Boyqobilov, S., Madatov, Q., Temirov, M., & Javohir, K. (2024). Harakat tahliling kinematik asoslari. Digital transformation and artificial intelligence, 2(3), 1-8.
26. Abduvaliyev, A. A., & Sunatov, J. T. (2024). Iqtisodiyotni raqamlashtirishda trend mezonidan foydalanishning nazariy asoslari. Экономика и социум, (2 (117)-1), 69-73.
27. Sunatov, J. R. (2023, December). Ta'limda raqamli texnologiyalarning o'rni. In international scientific and practical conference on the topic: "Priority areas for ensuring the continuity of fine art education: problems and solutions" (Vol. 1, No. 01).
28. Sunatov, J. R., Shamatova, G., & Maxmanazarov, O. (2024). Ta'limda kompyuter texnologiyasidan foydalanish (ms powerpoint amaliy dasturiy ta'minot misolida). Talqin va tadqiqotlar, (28).
29. Xidirova, N., Oromova, S., & Otajonova, K. (2024). Ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo'llash istiqbollari. Raqamli iqtisodiyot va sun'iy intellekt texnologiyalarining jamiyat rivojlanishidagi ahamiyati, 1(1), 18-21.
30. Xidirova, N. B., Oromova, S. S. Q., & Otajonova, K. R. (2024). Talabalarning motivatsiyasini oshirishning innovatsion usullari. Indexing, 1(1).